

FRA KOMPETENTE BØRN

Op gennem 00'erne er det dominerende barnesyn i Norden skiftet fra en tro på, at børn kan en masse i sig selv, til at de nu har brug for struktur og hjælp fra voksne, vurderer lektor Tomas Ellegaard

Af Annette Haugaard

"Mor! Jeg gider altså ikke være her mere. Hvorfor skal vi ikke snart hjem?"

Den 4-årige pige hiver grådkvalt sin mor i armen. De er på indkøb, og køen ved kassen i supermarkedet er lang.

"Nu holder du op! Du bliver her, indtil vi er færdige," lyder svaret.

Længere nede i køen står en anden mor med sin datter, der også er 4 år.

"Mor, det er ikke rart at være her mere, kan vi ikke snart gå," siger barnet og får en helt andet reaktion.

"Du har ret. Det er faktisk dødubehageligt med den varme og alle de mennesker. Jeg skal lige betale, før vi kan gå. Kan du ikke hænge de der sokker op imens?"

Episoden stammer fra bestsellerbogen "Dit kompetente barn", som i slutningen af 1990'erne og i begyndelsen af det nye årtusind lærte forældre, at børn er ligeværdige individer med iboende ressourcer, der skal imødekommes

og anerkendes som meningsfulde i sig selv. Men reaktionen fra den anden mor er ikke længere nødvendigvis det gode eksempel på relationen mellem børn og voksne, for ifølge lektor i pædagogisk psykologi ved Roskilde Universitet, Tomas Ellegaard, har vores ideelle barnesyn ændret sig.

"Forestillingen om det kompetente barn er mindre stærk i dag. Der er sket en bevægelse væk fra tiltroen til, hvad børn kan til fordel for et stærkere fokus på, hvad børn skal lære," siger han.

ET IDEAL MED PRAKTISK BETYDNING

Det kompetente barn er svært at udpege konkret. Det er i højere grad et ideal om barnet, der kan alt. Men ifølge Tomas Ellegaard har barnesynet alligevel haft praktisk betydning for, hvordan voksne omgås børn.

"Når man har en forestilling om, at børn for eksempel selv kan klare at organisere en leg i børnehaven, så overlader de

voksne det til dem selv, hvorimod de voksne ville organisere legen, hvis man antog det modsatte," siger han.

Og det mener han i højere grad er tilfældet i dag.

"Spørgsmålet om børns kompetente selvbestemmelse står ikke længere højt på dagsordenen. I de seneste 5-10 år har der været et stærkt fokus på, hvad børn skal have ud af socialisering, opdragelse og undervisning," siger han.

Tomas Ellegaard mener derfor, at man kan tale om det lærende barn som det nye dominerende barnesyn.

"Voksne er i dag mere optaget af deres egne dagsordener og planer for børn. Det er i højere grad kompetente voksne, som organiserer, hvad børn skal lære, så man kan sige, at idealet om det lærende barn er kommet til," siger han.

NYE BEKYMRINGER AFLØSER GAMLE

En del af forklaringen er, at PISAundersøgelser og et større fokus på præstationer

TIL KOMPETENTE VOKSNE

og målbare resultater har betydet, at man politisk er optaget af, om børn lærer nok. I daginstitutioner viser det nye barnesyn sig med indførelsen af læreplaner, men mest tydeligt er det i skolens syn på, at alle børn skal præstere.

"Der har været en opfattelse af, at der var børn, som blev overladt til sig selv, når de blev set som kompetente. Både forskning, kritiske forældre og pædagoger har peget på eksempler på det, man kunne kalde institutionelt omsorgssvigt, hvor tiden til det enkelte barn i en daginstitution er blevet voldsomt indskrænket. Det er så blevet kædet sammen med en større optagethed af, at voksne skal sørge for, at børn lærer noget," siger Tomas Ellegaard.

TYDELIGE KRAV KOSTER OGSÅ

Idealet om det lærende barn er en del af en udvikling i retning af mere struktureret voksenkontakt i daginstitutioner. Tendensen er ens i alle nordiske lande.

"Danmark er det sted i Norden, hvor processen med at sætte læring på dagsordenen i daginstitutionen er mindst fremskreden. Sverige har haft en stærkere tradition for at betragte daginstitutioner som en form for førskole, og i Norge har man godt nok været forankret i legebørnehaven, men man har også slået lærer- og pædagoguddannelsen

" Voksne er i dag mere optaget af deres egne dagsordener og planer for børn. Det er i højere grad kompetente voksne, som organiserer, hvad børn skal lære, så man kan sige, at idealet om det lærende barn er kommet til."

Tomas Ellegaard

sammen og tænker i dag mere de to institutioner som én. Når det er sagt, så er det nogenlunde samtidigt, at Danmark, Norge og Sverige har introduceret pædagogiske læreplaner," siger Tomas Ellegaard.

Læreplanerne betyder, at kravene til børn bliver tydeligere. Det har man traditionelt betragtet som et plus for nogle børn, men Tomas Ellegaard vurderer, at også idealet om det lærende barn har omkostninger.

"Der vil altid ske en eller anden form for sorteringsproces. Der er en idé om, at eksplicitte krav er nemmere at honorere for børn af familier med lav kulturel kapital, men det ved vi efter min bedste overbevisning ikke noget om. Det er en indirekte slutning, vi laver. Vi ser en stigning i børn, som udstyres med diagnoser, og det kan bestemt ikke udelukkes, at det er et udtryk for, at det ikke er uden omkostninger, at der er så planlagt og struktureret en dagsorden i dag."

TOMAS ELLEGAARD

Cand.mag. i pædagogik, ph.d. og lektor i pædagogisk psykologi ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet. Han forsker blandt andet i hverdagsliv i daginstitutioner og familier og de krav, der stilles til småbørn.